

han udelukkende havde det for øje, at etaterne skulle være vejledende under arkivstudierne, men det er dog et spørgsmål, om man ikke burde overveje fremtidig at meddele fødselsdato (evt. sted), sidste embedsstilling og dødsdato (evt. sted) for embedsmændene. Bortset fra den håndsrekning, det ville være for personalhistoriens dyrkere, så ville disse data også være en stor hjælp for den, der arbejder med historien i almindelighed, og tilmed i en vis grad imødekomme den gren af historien, som gennem masseagttagelser søger at belyse en bestemt stand eller samfundsklasse. Man kunne måske begynde med den hårdt savnede 2. udgave af »Den civile centraladministration 1600—1848«?

Vagn Dybdahl.

Tove Clemmensen: Danske interiørtegninger fra rococo til klunkeliden. (Jul. Gjellerups Forlag, 1951).

I de sidste årtier har der ved museerne været en voksende interesse for perioden lige før vor egen tid. Den sidste halvdel af forrige århundrede er blevet ivrigt studeret, vel særlig fordi der er bevaret så meget, at det er muligt at nå frem til en alsidig forståelse af tidens materielle kultur. Arbejdet har især samlet sig om den side af kulturen, som noget misvisende kaldes »den højere stands«. På Dansk Folkemuseum har fru Tove Clemmensen beskæftiget sig med det, og en del af hendes resultater er samlet i den her anmeldte bog. Ved sit velafgrænsede emne giver den en værdifuld materialsamling, men der findes sikkert endnu tegninger i privat eje, der fortjener at blive kendt, og enhver ejer vil fremme sagen ved at give museerne lejlighed til at fotografere det ukendte stof.

Billedserien spænder over tiden fra ca. 1750 til 1881 og omfatter fortrinsvis gengivelser af hjem fra de højeste kredse, der ganske vist har været toneangivende, men næppe er et udtryk for, hvordan stuerne har set ud hos det jævne borgerskab. Dermed er det ikke sagt, at man i kongehuset altid finder den gode smag, og man kan f. eks. på Zeuthens billede fra 1840 af Frederik 6.s arbejds- og soveværelse på Amalienborg finde en ophængning af billederne, der er så rodet, at datidens skønånder sikkert ville finde den lige så tilfældig, som nutidens museumsfolk gør det. Andre tegninger viser interiører ordnet med en så tydelig kvindelig forkærlighed for det sirlige og nette, at de ikke kan vise det gennemsnitlige. Vil man benytte materialet til tidsbilleder, må det suppleres med stof fra andre steder. Gyngestolen, der meget betegnende er U. S. A.s tilskud til møbelkulturen, optræder således først på et billede fra 1872, men har efter Luis Bramsens optegnelser allerede været kendt i København fra 1844 (jvfr. Erhvervshist. Årbog III, 9).

Det er et næsten uopdyrket område, fru Clemmensen har givet den første behandling. Mens studiet af vore bondehjem går langt tilbage, har byernes kultur været tilsidesat, og bogen er det første forsøg på at vise, hvordan udseendet af de danske hjem har skiftet i tidens løb. Den danner et velegnet udgangspunkt for videre studier på dette område, og som det er at vente, er de ledsagende noter fyldestgørende og oplysende.

Helge Søgaard.

Roar Skovmand: De folkelige bevægelser i Danmark. 176 s. (Schultz, 1951).

Bogen, udsendt som grundbog fra Statsradiofonien, er selv typen på den gode folkelige bog, velskrevet, som den er, og bygget på det solide grundlag, som egne førstehåndsundersøgelser altid er. Roar Skovmand begynder med

de gudelige forsamlinger i 1820'erne og 30'erne og slutter med efterkrigstidens Sydslesvigbevægelse. Mellem disse yderpunkter er behandlet så vidt forskellige bevægelser som grundtvigianismen, Indre Mission, højskolen, danskheden i Sønderjylland og kvindesagen for blot at nævne eksempler. Der er ingen tvivl om, at det undertiden lønner sig at foretage et længdesnit gennem historien over et større tidsrum, at forfølge en bestemt side af udviklingen, når det så som her på samme tid sker med et åbent blik for den almindelige helhedsudvikling, da kastes der nyt lys både over den enkelte side og over helheden. Skovmands bog vil sikkert medføre, at mange får et ganske andet og mere positivt indtryk af de folkelige bevægelseres betydning i det sidste hundrede år. Bogen er stærkt koncentreret, men præget af betydelig evne til i få ord at give både en bevægelses historie og dens karakteristik, uden at det virker beskåret.

Vagn Dybdahl.

Vilh. la Cour: Danmarks historie 1900—1945. I—II. 358 + 341 s. (Berlingske forlag, 1950).

I sin »Danmarks historie 1900—1945«, der fortsætter Danmarkshistorien, som udkom i 1942, anvender dr. Vilhelm la Cour i registeret fede typer for bl. a. Ernst August af Cumberland, prins Knud og Pius XII, mens ikke-fyrstelige og ikke-pavelige personer må nøjes med almindelig sats. Allerede dermed er en hel del sagt om ånden i værket, der er præcis, som man kan vente den, når la Cour er forfatteren. Vilhelm la Cour er en mand af stærke — og traditionelle — standpunkter, og det præger i endnu højere grad de to bind om Danmarks historie i det 20. århundrede end den tidligere fremstilling af vor ældre historie. Nu skal det straks siges, at la Cour allerede i sin indledning sørger for at bringe sit forsvar i orden, idet han skriver, at »af den myldrende begivenhedsrække må enhver enkelt historisk forfatter udvælge de træk, som efter hans bedste overbevisning giver det rigtigste udtryk for tiden som helhed betragtet, og som bedst muliggør en begrundet opfattelse af dens politiske, materielle og åndelige brydninger«.

At dr. la Cour lægger dette princip til grund for sin historieskrivning, skal ikke bebrejdes ham, men man lægger hans to tykke bind til side med en udtalt følelse af, at forfatteren er alt for subjektiv og alt for enstregt til at kunne optræde i rollen som samtidshistoriker på en måde, så hans værk bliver forstandig oplysning og orientering og ikke et arsenal for en bestemt politisk og åndelig indstilling. Bevares, la Cour har måske og sandsynligvis haft netop dette mål med sin bog — men så burde det siges og værket hedde noget andet end »Danmarks historie«.

Den røde tråd i bogen er »forsvarsviljen«. Det fremgår direkte af fremstillingen af den 9. april i et kapitel med overskriften »Høst i april« og indirekte af den kendsgerning, at forsvarsdebatten gøres til det centrale i dansk politik både før 1914 og i mellemkrigsårene samt at modstandskampen under den tyske besættelse fylder så godt som hele 2. bind. Dermed er også tonen angivet: Forsvarspolitikken før 1940 gøres til noget aldeles afgørende for den skæbne, der ramte Danmark, og ansvaret herfor placeres på politikernes skuldre — og først og fremmest hos radikale og socialdemokrater —, mens omvendt forsvarsviljen rejser sig i det danske folk under besættelsen og fører det ind i en ny epoke.

Det thema, hvorover la Cour spiller, må naturligvis gøre bogen uhyre ensidig, og talrige eksempler kunne anføres herfor. I kapitlet »På fredens tær-